

opinió

AMB VEU PRÒPIA

Fa una quinzena d'anys el professor Manuel Castells analitzava els canvis inherents a l'entrada en l'era de la informació i ens alertava sobre l'existència de les "xarxes incontrolades" i les "identitats atrinxerades". Més recentment, la periodista Margarita Rivière es preguntava si no podríem combinar aquests conceptes i parlar de "xarxes atrinxerades" i "identitats incontrolades". La qüestió ve a tomb per l'aparició fa unes setmanes de noves eines (com "Informer" i altres de semblants) creades per a exercir unes velles pràctiques (com la tafaneria i l'escampada de rumors). Núvols virtuals que es mouen al voltant d'instituts i facultats universitàries. Sovint es tracta de fenòmens estacionals que van i vénen, de modes que apareixen, desapareixen i reapareixen. I a vegades, però, els efectes sobre persones, companys de curs, de passadís o de pati i també sobre el professorat, tenen aprop perills ben coneguts, en els revolts de l'assetjament. L'escola o l'institut tenen doncs, evidents reptes al seu davant. La pedagogia contemporània ha considerat el centre educatiu com a un espai de reflexió i discussió, on des de l'experiència quotidiana, s'aprèn a construir una racionalitat fonamentada en l'intercanvi d'opinions. Les noves formes de contacte interpersonal, (reals, virtuals o simulats), fan més necessària que mai aquesta funció pedagògica.

Més enllà de l'especificitat adolescent o juvenil d'aquells instruments i d'aquelles pràctiques de relació, les escoles han de comptar amb un nou entorn virtual que, com un trencadís, fa circular, sovint des de l'anonimat i fora de context, fragments de la vida a les aules o de les persones que durant unes hores hi conviuen. El professorat universitari, per exemple, sap que serà avaluat, per mandat institucional, pel seu alumnat i que el resultat d'aquestes enquestes pot afavorir, o no, el seu progrés acadèmic, avaluat per agències de qualitat. Aquest mateix professorat pot aparèixer citat en webs on es reproduïxen les seves frases, "boutades" o comentaris que, amb més o menys encert, deixem anar al llarg d'un curs a les classes. Hi ha, doncs, formes d'avaluació, formals i informals, que circulen en els fluxos i fluids incontrolables de la societat líquida.

De tota manera, valoracions sobre les escoles i els instituts, sempre n'hi ha hagut. Alguns centres han carregat temps i temps amb fams injustificades, i d'altres han viscut protegits, malgrat els vicis ocults, per una capa de bones paraules de la societat benestant. Comentaris i valoracions que tenien poc a veure amb la qualitat pedagògica i molt amb les coordenades socials del centre. Així mateix, el control social implícit, subtil i dur alhora, ha marcat la tasca (sobre com ensenyava) i també la vida (com vestia, amb qui es veia) de molts mestres en pobles, barris i ciutats, durant dècades.

Avui el safareig té forma de mòbil i es multipliquen les valoracions explícites i implícites, serioses i frívoles; dels informes PISA al blog del veí (salvant totes les distàncies). Avui, en què es pot deixar d'anar a reunions però es pot deixar anar un twit a la xarxa sideral, probablement té molt de sentit, que els centres educatius que tenen projecte, tinguin veu pròpia. Que puguin fer créixer la seva capacitat pel que fa a la seva comunicació i interlocució amb la comunitat. Una capacitat molt més poderosa i rellevant si s'assumeix col·lectivament, en el marc d'un grup d'escoles i instituts d'un determinat territori o zona escolar. Escoles i instituts en xarxa, connectats i comunicats horitzontalment, amb un discurs autònom de les administracions. Perquè l'autonomia no és només de gestió, ho és també de discurs. I una veu pròpia centrada en la pedagogia, tant lluny del màrqueting, com de la burocràcia. D'exemples ja n'hi ha molts en el nostre entorn educatiu, físic i virtual. Tenir veu pròpia és una capacitat i un dret que els nostres infants han de poder exercir i el mateix es pot dir d'una comunitat escolar. Tenir discurs propi, com a contrapunt als discursos dominants i com a capacitat per presentar-se públicament en un mar de piulades. Una posició pública, presa al costat d'altres institucions amigues. Escoles obertes a l'entorn, escoles en xarxa, compartint projectes i experiències. Val més això que no pas escoles amb filferades, temeroses dels vells poders i de nous enemics invisibles.

Antoni Tort i Bardolet